

แผนการจัดการเรียนรู้ สิมวัดกลางโกสุม

รายวิชา: ประวัติศาสตร์ ม.2

หน่วยการเรียนรู้ : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เรื่อง : สิมวัดกลางโกสุม

ระยะเวลา : 1 ชั่วโมง (สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง)

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายลักษณะทางสถาปัตยกรรมของ "สิม" และความหมายเชิงธรรมะได้ (K)
- วิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานผ่านร่องรอยศิลปกรรมของสิม (P)
- เห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น (A)

2. สารสำคัญ (Big Idea)

“สิม” คือสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน สะท้อนให้เห็นถึงความเรียบง่ายของวิถีชีวิต คติธรรมทางศาสนาและอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงระหว่างไทยและลาว และยังมีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้รากเหง้าทางวัฒนธรรม

3. มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

- พระพุทธศาสนา (ส 1.1 ม.2/6) :
วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย
รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว
- ประวัติศาสตร์ (ส 4.3 ม.2/1) :
วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงพัฒนาการของไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี
(หรือเน้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในบริบทอาณาจักรล้านช้าง/อีสาน)

4. สารการเรียนรู้

มิติพระพุทธศาสนา	มิติประวัติศาสตร์
คติธรรม : การสร้างสิมบก (คามสีมา) เพื่อ สะท้อนถึงชีวิตของคนถิ่นนั้นๆ	การแผ่อิทธิพล : ความเชื่อมโยงกับศิลปะล้านช้างและกรุงศรีอยุธยา
อุปแต้ม (จิตรกรรม) :	บริบทสังคม : การใช้วัสดุในท้องถิ่น

ภาพวาดทศชาติชาดกและนรก-สวรรค์ สอนเรื่องกฎแห่งกรรม	สะท้อนเศรษฐกิจและวิถีชีวิตผู้คนในอดีต
ศาสนพิธี : สิมเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสังฆกรรม (การบวช)	สถาปัตยกรรม : ความแตกต่างระหว่างสิมโปรงและสิมทึบตามยุคสมัย

5. กิจกรรมการเรียนรู้ (กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E)

ขั้นที่ 1 : กระตุ้นความสนใจ (Engagement)

- ครูเปิดภาพ “สิมวัดสระบัวแก้ว” หรือ “สิมวัดโพธิ์ชัยสะอาด” ให้นักเรียนดู
- คำถามชวนคิด : “ทำไมโบสถ์ในอีสานถึงมีขนาดเล็กกว่าพระอุโบสถในกรุงเทพฯ และภาพวาดบนผนังบอกเล่าเรื่องราวอะไรเราบ้าง?”

ขั้นที่ 2 : สำรวจและค้นหา (Exploration)

- แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษา “สิม” ใน 2 ประเด็น :
 - กลุ่มศาสนา : ศึกษาเรื่อง “อุปแต้ม” (จิตรกรรมฝาผนัง) ว่าสอนหลักธรรมเรื่องอะไร (เช่น สิ้นไซ, พระเวสสันดร)
 - กลุ่มประวัติศาสตร์ : ศึกษาโครงสร้างและวัสดุ เพื่อวิเคราะห์ว่าสร้างในสมัยใด (เช่น อิทธิพลญวน, อิทธิพลรัตนโกสินทร์ตอนต้น)

ขั้นที่ 3 : อธิบายความรู้ (Explanation)

- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานในรูปแบบ “Timeline & Dharma”
เชื่อมโยงว่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในยุคนั้น ส่งผลต่อความเชื่อทางศาสนาและการสร้างสิมอย่างไร

ขั้นที่ 4 : ขยายความเข้าใจ (Elaboration)

- ครูอธิบายเพิ่มเติมเรื่อง “สิมบก”
ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาการจัดการพื้นที่และข้อกำหนดทางวินัยสงฆ์ที่ต้องห่างไกลจากกิเลส
- ให้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือน/ต่าง ระหว่างสิมโบราณกับโบสถ์สมัยใหม่ในแง่ของ
“ความเรียบง่าย” กับ “ความวิจิตรบรรจง”

ขั้นที่ 5 : ตรวจสอบประเมินผล (Evaluation)

- นักเรียนเขียนบทความสั้นๆ หรือวาดภาพ Infographic หัวข้อ “ถ้าลืมพูดได้ จะเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และธรรมะอะไรให้เราฟัง?”

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- ภาพถ่ายสีโบราณและรูปแต้ม
- วิดีโอสารคดีสั้นเรื่อง “สถาปัตยกรรมสีอีสาน”
- ใบความรู้ เรื่องสีวัดกลางโกสุม
- บุคคลในชุมชน

7. การวัดและประเมินผล

- ตรวจชิ้นงาน : Infographic หรือบทความสรุปความรู้
- สังเกตพฤติกรรม : การทำงานกลุ่มและการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์
- เกณฑ์การประเมิน : สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทางประวัติศาสตร์เข้ากับหลักธรรมทางศาสนาได้อย่าง

สมเหตุสมผล

8. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เน้น

- ความรับผิดชอบ
- ความซื่อสัตย์
- ความรักท้องถิ่นและการทำงานร่วมกัน

9. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

1. ผลการจัดการเรียนเรียนรู้

.....

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ปัญหา

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางจรรุวรรณ สงค์คำจันทร์)

ใบความรู้และสื่อ

สิมวัดกลางโกสุม (หรือพระอุโบสถเก่า)

ตั้งอยู่ที่วัดกลางโกสุม อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอย่างมากในแถบภาคอีสาน
โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้:

เปิดหน้าต่างใหม่ www.youtube.com

ประวัติและความสำคัญ

สิมแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณปี พ.ศ. 2380) โดยท้าวบัวค้อ
เจ้าเมืองคนแรกของอำเภอกอสมพิสัย เป็นสิมประเภท "สิมบก" (สิมที่ตั้งอยู่บนพื้นดิน)
ที่สะท้อนถึงอิทธิพลของศิลปะล้านช้างที่ผสมผสานกับศิลปะพื้นถิ่นอีสานได้อย่างลงตัว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

1. **โครงสร้าง:** เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกะทัดรัด ผนังฉาบแบบสิมทึบ มีประตูทางเข้าเพียงด้านเดียวทางทิศตะวันออก
2. **หลังคา:** เดิมเป็นหลังคามุงสังกะสีหรือกระเบื้องไม้ (แป้นเกล็ด) ทรงจั่วชั้นเดียว ปัจจุบันได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากรให้คงสภาพความสวยงามแบบดั้งเดิม
3. **ผนังและช่องแสง:** มีหน้าต่างขนาดเล็กที่ผนังด้านข้างเพื่อใช้ระบายอากาศและให้แสงสว่างเพียงเล็กน้อย สร้างบรรยากาศที่สงบเงียบภายใน

จุดเด่นด้านศิลปกรรม (ฮูปแต้ม)

สิ่งที่ทำให้สิมวัดกลางโกสุมมีชื่อเสียงระดับประเทศคือ "ฮูปแต้ม"

หรือภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้งด้านนอกและด้านใน:

- **เนื้อหา:** เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เช่น เรื่องสังข์ศิลป์ชัย
- **ลักษณะเด่น:** การใช้ลายเส้นที่ดูอิสระ เรียบง่ายแต่มีพลัง สะท้อนวิถีชีวิต การแต่งกาย และประเพณีของคนอีสานในอดีต สีที่ใช้มักเป็นสีคราม สีเหลืองดิน และสีแดงเข้ม

การเข้าชม

- **สถานที่ตั้ง:** วัดกลางโกสุม ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- **พิกัด:** [วัดกลางโกสุม](#)

สิมวัดกลางโกสุมไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็น "พิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้าน" ที่ทรงคุณค่า ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากร

แบบประเมินชิ้นงาน

ชื่อ – สกุลนักเรียน..... ชั้น..... เลขที่.....

1.ชิ้นงาน : Infographic / บทความ เรื่อง “ลัทธิสังคมนิยม”

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
1.ความถูกต้องของเนื้อหา				
2.การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับหลักธรรม				
3.ความคิดสร้างสรรค์				
4.การนำเสนอ / ความสวยงาม				
5.การสื่อความหมาย				
รวมคะแนน	 /20			

2.การสังเกตพฤติกรรม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
1.ความรับผิดชอบ				
2.การทำงานร่วมกับผู้อื่น				
3.ความตั้งใจในการทำงาน				
4.การนำเสนอความคิดเห็น / ตั้งคำถาม				
5.ความมีวินัย				
รวมคะแนน	 /20			

เกณฑ์การให้คะแนน

- **ระดับ 4 ดีเยี่ยม :** แสดงออกได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ชัดเจน สม่่าเสมอ มีความตั้งใจสูง มีส่วนร่วมอย่างโดดเด่น สามารถเชื่อมโยงความรู้หรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล
- **ระดับ 3 ดี :** แสดงออกได้ถูกต้องส่วนใหญ่ มีความตั้งใจและมีส่วนร่วมดี สามารถเชื่อมโยงหรือแสดงความคิดเห็นได้พอสมควร
- **ระดับ 2 พอใช้ :** แสดงออกได้บางส่วน ยังไม่สม่ำเสมอ ความตั้งใจและการมีส่วนร่วมยังน้อย การเชื่อมโยงหรือการแสดงความคิดเห็นยังไม่ชัดเจน
- **ระดับ 1 ปรับปรุง :** แสดงออกไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจน ขาดความตั้งใจและการมีส่วนร่วม ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือแสดงความคิดเห็นได้

